

Kastamonu Yerel Basınında Yer Alan Âşıklık Geleneği: Kastamonu Gazetesi Örneği (1932-1980)*

Merve Öykü İNANLI¹, Sıtkı AKARSU²

Araştırma Makalesi

Makale Gecmişi

Başvuru Tarihi: 29.09.2023

Kabul Tarihi: 03.12.2023

Research Article

Article History

Date of Application: 29.09.2023

Acceptance Date: 03.12.2023

Özet

Türk halk müziği içerisinde yer alan ve temeli ozan/kam/baksıya dayanan âşıklık geleneği, bazı illerde hala sürdürülmektedir. Kültür merkezi olarak önemli bir yere sahip olan Kastamonu yöresinde de var olan bu geleneğin zaman içerisinde kaybolmaya yüz tuttuğu görülmektedir. Yöre geçmişinde görülen bu geleneğin ortaya çıkarılması, yöre kültürü ve gelenek açısından önemlidir. Bu çalışmada, Kastamonu yerel basınında yer alan âşıklık geleneği ile ilgili haber ve faaliyetlerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılarak doküman incelemesi ile bulgular elde edilmiştir. Araştırma kapsamında 1932 ve 1980 yılları arasında ait Kastamonu gazetesinde yer alan haber, köşe yazısı, şiir ve koşma örneklerine ulaşılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda, gazete yazılarından elde edilen bilgiler kapsamında Kastamonulu âşıkların hayatlarını konu alan yazılara ve şiirlere ulaşılmıştır. Gazetede 1932 ve 1980 yıllarında âşıklık geleneği ile ilgili faaliyetlere yer verilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Âşık, Âşıklık geleneği, Basın, Kitle İletişim, Kastamonu, Anadolu halk müziği

Jel Kodu: L82, L89, Z11

Minstrel Tradition in Kastamonu Local Press: Kastamonu Newspaper Sample (1932-1980)

Abstract

The tradition of minstrelsy, which is included in Turkish folk music and is based on bard/kam/baksı, is still maintained in some provinces. It is seen that this tradition, which exists in the Kastamonu region, which has an important place as a cultural center, is about to disappear over time. Revealing this tradition seen in the past of the region is important in terms of local culture and tradition. In this study, it is aimed to reveal the news and activities related to the minstrel tradition in the Kastamonu local press. Findings were obtained by document analysis, using one of the qualitative research methods, scanning model. Within the scope of the research, examples of news, columns, poems and running in the *Kastamonu* newspaper between 1932 and 1980 were reached. As a result of the study, articles and poems about the lives of folk minstrels of Kastamonu were reached within the scope of the information obtained from the newspaper articles. The newspaper did not include activities related to the tradition of minstrelsy in 1932 and 1980.

Keywords: Minstrel, Minstrel tradition, Press, Mass communication, Kastamonu, Anatolian folk music

Jel Codes: L82, L89, Z11

¹ oykuinanli91@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5483-0494

² Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, sakarsu@kastamonu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3028-1021

* Bu çalışma birinci yazarın "Kastamonu Yerel Basınında Yer Alan Âşıklık Geleneği" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1. Giriş

İnsanlar, günlük hayatta yaşamlarını devam ettirebilmek için iletişim kurmaya ihtiyaç duyarlar. İsteklerini, konuşarak dile getirir ve sorunlarını da iletişim kurarak çözmeye çalışırlar. Sağlanan bu iletişim ağının bir yönü ile toplumsal düzen sağlanmış olur. Toplumun yaşam düzeni olduğu gibi bilgi alışverişinin sağlanması, karşılıklı tecrübelerin oluşması ve hayat deneyiminin kazanılması da bu aşamada gerçekleşmektedir. Her birey yaşadığı aile ve çevre kapsamında bir iletişim dili geliştirmektedir. Günlük yaşam içerisinde bu iletişim örüntüsü ihtiyaçları karşılar düzeyde devam eder. Fakat bu durumun farklı alana, sahaya ve kitleye ulaşması için iletişim şekli, biçim değiştirerek farklı organlarda ve alanlarda yer alır. Bu alanlar hayatımızın her yerinde olan kitle iletişim araçlarıdır.

Geçmişten günümüze kadar varlığını devam ettiren kitle iletişim araçları halkın sorunlarını, sıkıntılarını dile getirerek bir çözüm arayışına giriştiği gibi karşı taraftan yönetimin bir politik aracı olarak propaganda silahına da dönüşebilmektedir. Gücü azımsanmayacak derece de olan bu yapıların toplumlar üzerinde olumlu olduğu kadar olumsuz etkileri de mevcuttur. Bu potansiyele sahip olan kitle iletişim araçları farklı yapılarda karşımıza çıkmaktadır. Medya, basın yayın, sosyal medya, televizyon, gazete gibi birçok başlıkta kendisine yer bulan bu yapılar, amaç ve hedeflere göre kendilerine bir yayın politikası belirler ve takip ederler. Bu yapılardan bir tanesi de ulusal ve yerel basın yayın organlarıdır. Daha sınırlı bir kitleye hitap eden yerel basın yayın organları halkın sesine kulak verip, düşüncelerin aktarılmasına ve iletilmesine yardımcı olmaktadır.

Toplumun ihtiyaçlarını dile getiren ve yöre kültürüne katkı sağlayarak bir araç görevi üstlenen ise yerel basın olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanlar, basın yayın organlarından olan gazeteler sayesinde siyasi, güncel olaylar ve yapılan faaliyetler gibi birçok konuda bilgi sahibi olabilmektedir. Yerel basın organları genelde kendi sınırları içerisindeki kitle olan yöre halkına, günlük hayatta olup biten olaylardan, etraflarındaki yeni gelişimlerden, çevresel değişimlerden ve bunun gibi birçok konuda gazeteler sayesinde ulaşmaktadır. Ülkemizde yerel basın organları her il kapsamında yapılandığı gibi ilçeler düzeyinde de faaliyet göstermektedir. Kastamonu yöresinde de bu faaliyetler Vilayet matbaasının kurulmasıyla başlamıştır.

1868 yılında kurulan Kastamonu Vilayet matbaası müdürü Hafız Hüseyin Hüsnü Efendi'dir. (Demircioğlu, 1973; Eski: 2012). Kastamonu matbaasında ilk olarak basılan Kastamonu Vilayet gazetesinde, kurum ve kuruluşların açılışı, ilanlar gibi bazı konularda yazı ve haberler yer almıştır (Eski, 2012). Gazetelerde bunun dışında, yörenin âşıklık geleneği gibi kültürel değerlerinin yansıtıldığı makalelere yer verilerek, yöreye ait maddi ve manevi unsurlar da aktarılmaya çalışılmıştır.

Her yörenin, kendine has edinmiş olduğu bilgileri, alışkanlıkları, gelenekleri, maddi ve manevi değerleri barındıran unsurları vardır. Geçmişten günümüze kadar varlığını sürdürdüğü bilinen Kastamonu yöresi de, el sanatları, yaren geleneği, manilerin söylendiği, zeybek ve sepetçioğlu gibi halk oyunlarının oynandığı zengin bir kültür ve tarihe sahiptir. Maddi ve manevi değerleri olan bu unsurların bazıları değişerek, bazıları da kendi özelliklerini koruyarak günümüze kadar gelmeyi başarmıştır. Halk edebiyatında bir tür olarak da değerlendirilen ve temelinde ezgi, ritim, söz beraberliği ile icra edilen âşıklık geleneği de İslamiyet'in kabul edilmesi ve Anadolu'nun yurt edinilmesiyle birlikte dini unsurlarını kaybetmiş ve kendisini değiştirip dönüştüren diğer gelenekler gibi devamlılığını sağlamıştır (Sevindik, 2019). Âşıklar, kendi yörelerinin kültür ve değerlerini yaşatmak amacıyla halkın herhangi bir konudaki düşünce biçimlerini, sazları eşliğinde ifade ederler. Âşıklar, usta çırak ilişkisi ya da rüya görerek âşıklık derecesine erişebilmektedir. Âşıkların,

gördükleri rüya sonucunda pir ya da er gibi manevi kimselerin elinden içmiş oldukları bade denilen içecek sayesinde, şiir yazma ve sazını kullanabilme gücü kazanmış oldukları söylenmektedir (Özdemir, 2013). Âşıklar kendi aralarında “badeli” ve “badesiz” olarak ayrılmakta ve “badesiz” âşıklarda saz çalıp şiir yazabilmektedir.

Kastamonu yöresi bulunduğu coğrafi konum itibarıyla ve seyahat güzergâhı olması nedeniyle bir kültür merkezi haline gelmiş ve âşıklık geleneğinin yörede faaliyet göstermesine neden olmuştur. Yöreye Erzurumlu Emrah, Dertli gibi âşıkların uğraması, yerleşmesiyle birlikte yeni âşıklar yetiştirilmiş ve bu geleneğe katkı sağlanmıştır. Âşık Kemali ve Meydani’de bu âşıklardan etkilenerek, aralarına katılıp usta- çırak ilişkisi içerisinde yetişmiştir (Türkmen, 2003). Toplumda ait kültürel değerlere sahip çıkan bu âşıklar, irticalen/doğaçlama eserler meydana getirerek geleneğin oluşmasını ve aktarılmasını sağlamışlardır. Bu bağlamda, Kastamonu yöresinde de görülen geleneğe dair haber, yazı ve faaliyetlerin basın yayın organları tarafından halka duyurulması dönemin, bölgenin ve bu öncülerin tanıtılması açısından önemlidir.

Çalışmanın problem cümlesi “*Kastamonu* gazetesi yerel basınında 1932-1980 yılları arasında âşıklık geleneği ile ilgili yazılar, yayınlar ve gerçekleştirilen faaliyetler nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

Bugün unutulmuş, ancak yaşadıkları dönemde etkili olduğu düşünülen basın-yayın organları gözlemlenebilen âşıkları, üretimlerini veya repertuvarlarını yeniden keşfetmemize yarayacak olan bilgileri ve bu gelenek ile ilgili faaliyetlerin durumu hakkında bizlere yol göstermektedir. Bu çalışmada, Kastamonu yerel basınında bulunan *Kastamonu* gazetesine ait 1932-1980 yılları arasında âşıklık geleneği ile ilgili yazıların ve faaliyet durumlarının incelenmesi, yazılara ait konu başlıklarının tahlil edilmesi amaçlanmıştır.

Yörede zengin bir şekilde varlık gösteren âşıklık geleneği, günümüzde son âşık olan İhsan Ozanoğlu’nun da yaşamını yitirmesinden dolayı varlığını kaybetmeye başladığı görülmektedir. Basın yayın organları, Kastamonu yöresinde geçmiş yıllarda canlı olan bu geleneğin sürdürülebilirliği, yapılan faaliyetlerden halkın haberdar olabilmesi ve gelenek hakkında bilgi sahibi olabilmelerini sağlamak açısından önemli bir görev üstlenmişken, günümüzde kitle iletişim araçlarının yayın politikalarının pragmatist bir yöne doğru kayması bu geleneğin ülke genelinde yaşatılmasına ket vurduğu da düşünülmektedir. Çalışma sonucunda ilgili tarihler arasındaki *Kastamonu* gazetesine ait âşıklık geleneği hakkındaki bilgiler sayesinde gün yüzüne çıkmamış eserler ve geleneğe ait unutulmuş etkinliklerin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Araştırma, 1932 ve 1980 yılları arasında yayımlanan *Kastamonu* gazetesi ile sınırlandırılmıştır. Bu gazetenin tercih edilmesi sebebi, yörede uzun soluklu bir yerel gazetede olmasına bağlı olarak daha çok veriye ulaşma imkânı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Kastamonu Basın Yayın Hayatı

Osmanlı devletinden günümüze kadar Türk basınının genel ve yerel boyutta iletişim biçimleri ekonomik, siyasi ve toplumsal koşullara bağlı olarak değişim ve dönüşüm yaşamıştır. Osmanlı’da 15. yy işaret eden ilk basım evi belgeleri olsa da 1727’de resmi basım evi (Dar’üt-tıba’at-ül-Amire)’nin kurulması ve 18. yy. sonunda da basım etkinliklerine başladığı bilinmektedir. Osmanlı’nın desteği ile I. Dünya savaşına kadar yerel gazetelerin sayısı artmış, savaşla birlikte iniş seyrine geçen bu durum sonucunda bazıları da kapanmıştır. Milli mücadele döneminde halkın desteği ile yenileri ortaya çıkmış ve Anadolu ajansı kurulmuştur. Bu durum sayesinde yerel gazeteler İstanbul ve kongrelerin yapıldığı Erzurum ile Sivas’ın yanında Anadolu’nun farklı illerine de yayılmıştır. (Uçak ve Erkal, 2018).

Yerel basın, ülke genelinden çok yöre, belde, kasabada yaşamını sağlayan halka hitap etmektedir. Yörenin gelişmesine katkıda bulunan, yöredeki sorunları ele alan, her türlü gelişmelerin okuyuculara aktarılmasını sağlayan ve bir nevi halkın sesi olan iletişim araçlarından biridir. Köseoğlu (2017), yörede yaşayan halkın genel düşüncesini oluşturmak, gelişmesine katkıda bulunarak bilgilendirmek ve eğitmek amacıyla yayımlanan yerel basını kitle iletişim aracı olarak ifade etmektedir. Kastamonu basın hayatı çok eski temellere dayanmaktadır. Sultan Abdülaziz döneminde, ikinci kez Kastamonu yöresinde 1867- 1871 yılları arasında görev yapan Vali Mehmet Reşit Paşa, diğer şehirlerde olduğu gibi Kastamonu yöresinde de matbaanın açılmasına karar vermiş, gerekli görülen malzeme ve makineleri İstanbul'dan temin ederek, Kastamonu Vilayet matbaasını 1285 H./1868 M. yılında açmıştır (Demircioğlu, 1973). Edinilen bilgiler kapsamında, 1869 yılında yörede ilk olarak 1 numaralı *Kastamonu Vilayet* Salnamesi, 1870 yılında ise ikinci olarak *Kastamonu Vilayet* Salnamesi çıkarılmıştır (Turgut, 2009).

Basın yayın organları matbaanın kurulmasıyla birlikte faaliyetlerine başlayarak, Kastamonu kültürünün yaygınlaşmasına katkı sağlamıştır. Kastamonu basın hayatının önemli bir yere sahip olmasının ve kültüre katkı sağlamasının diğer bir nedeni ise, o dönemlerde gazete yazarlığı yapan kişilerin ilerleyen zamanlarda ün kazanmış olmalıdır. “Çok kuvvetli fikir ve kalem erbabı olan bu yazarlar Kastamonu’da yayınlanmış olan gazete ve dergilerin önemini bir kat daha artırmaktadır” (Demircioğlu, 1973: 15). Gazeteler, geniş topluluklara hitap ettiğinden dolayı iletişim aracı olarak önemli bir yere sahip olmuştur.

2.1. Kastamonu Basın Yayın Organları

Kent kültürünün oluşmasında, halkın yasayış biçimleri, gelenek göreneklerinin yanı sıra basın yayın organlarının da az da olsa yönlendirici etkisi olmuştur. Kastamonu’da basın faaliyetleri matbaanın getirilmesiyle başlamıştır. Eyaletlere yeni bir düzenleme ile 1864 yılında vilayet sistemine geçilmiş ve matbaalar illerde oluşan ihtiyaçların giderilmesi için kurulmuştur. Gazete, dergi ve vilayetler hakkında bilgi veren salnamelerin ise basımı yapılmıştır (Eski, 2012). Yapılan bu basın faaliyetleri sayesinde yörede meydana gelen ihtiyaçlar giderilmeye çalışılmış ve insanların bilgi edinilmesi sağlanmıştır. Yörede

2.1.1. Kastamonu Açıksöz Gazetesi

Kastamonu Açıksöz gazetesi ilk sayısı olan 6 Şubat 1985 tarihinde her zaman okuyucunun yanında olacağını, dert, keder ve sıkıntılarını kaleme alacağını dile getirerek, amaç ve yayın çizgini “Başlarken” adlı yazısı ile aktarmıştır. Gazetenin sahipleri İsmail Erdağ, Kazım Öksizoğlu, yazı işleri müdürü Hüsnü Acar, genel yayın müdürü ise Erdoğan Er’dir. Günlük bağımsız gazete olarak çıkan gazete 4 sayfadan oluşup, basım yeri Açıksöz matbaasıdır. 27 Nisan 1987 yılı 679. sayısından itibaren 6 sayfa olarak çıkarılan gazete 19 Nisan 1988 yılı 977. sayıdan itibaren tekrar 4 sayfa çıkarılmaya başlamıştır. 9 yıl yayın hayatına devam eden gazete 31 Ekim 1994 tarihinde yayın hayatına son vermiştir. Gazetede teknolojiye ayak uyduramama, halktan yeterli ilgiyi görememe ve ekonomik sıkıntılar nedeniyle “yayın hayatımıza son” verirken adlı başlıkta kapanma nedenleri açıklanmıştır (Baş, 2009).

2.2.2. Kastamonu Gazetesi

Kastamonu gazetesinin yayın hayatına başladığı tarih tam olarak bilinmemektedir. Yapılan araştırmalar ve tahminlere göre *Kastamonu* gazetesinin ilk sayısı, 1872 yılı Mart ayı olarak bildirilmiştir. 1928 yılında Yeni Türk harflerinin kabul edilmesiyle birlikte, 16 Haziran tarihinde bazı rakamlar ve 17 Eylül tarihinde Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk tarafından verilen demeç ile Latin harfleri kullanılarak yayımlanmaya başlamıştır. Dönemin Valisi Avni Doğan, *Kastamonu* gazetesinin yayın hayatına katkı sağlamadığı, *Doğrusöz*

gazetesinin de gelişmesine olanak verme düşüncesi ile 30 Mayıs 1938 tarihinde yayın hayatına son vermiştir (Demircioğlu, 1973).

Kastamonu gazetesi, 1945 yılında tekrardan yayın hayatına başlamıştır. Gazetenin sahibi ve yayın müdürü Sabri Tümkor'dur ve 30 Mart 1945 tarihinde yayın hayatına başlamıştır (Turgut, 2009). Sabri Tümkor Kastamonulu gazeteci ve şairdir. *Güzel İnebolu* ve *Seyyah* gazetelerine makale yazmaya başlamış daha sonra Kastamonu'da *Açıksöz* ile İstanbul'da ki bazı gazetelerde de yazmaya devam etmiştir. Ankara Muallim mektebi mezunudur. Taşköprü, Daday, Çankırı ve Çubuk'ta öğretmenlik yapmıştır. *Tan*, *Açıksöz* ve *Son posta* gazetelerinde yazmaya devam etmiştir. *Ecevit* adlı dergiyi çıkarmıştır. *Kastamonu* gazetesini ise 1945'de çıkarmaya başlamıştır. Son sayısı 537 olan *Kastamonu* gazetesi, 27 Ağustos 1952 tarihinde yayınlanmayarak, sahibi tarafından da matbaası İstanbul'a aktarılmıştır (Demircioğlu, 1973).

14 Ocak 1974 tarihinde ilk sayısı çıkan *Kastamonu* gazetesi, kentin gelişmesine katkıda bulunmak ve meydana gelen sorunları okuyuculara aktarmak amacıyla çıkmıştır (Baş, 2009). Sürekli olarak kapanan ve tekrardan yayın hayatına başlayan bu gazete, günümüzde hala faaliyetlerine devam etmektedir.

2.2.3. Yeni Kastamonu Gazetesi

İlk sayısı 23 Eylül 1957 tarihinde çıkan gazete, yayın ilkesini Kastamonu'ya kültürel anlamda hizmet etmek, Demokratik partinin düşüncelerini, ilkelerini benimsetmek ve sadık kalmak olduğunu söyleyerek "Çıkarken" başlıklı yazıda açıklamıştır. İlham matbaasında basılan gazete 2 sayfadır. Gazetenin sahibi Mehmet İlhan ve Ahmet İğdirli iken yayın müdürü ise Dr. Münif İslamoğlu'dur. 11 yıl yayın hayatına devam eden gazete, 15 Aralık 1969 yılından sonra dergi halinde yayınlanmaya başlamıştır (Demircioğlu, 1973).

2.2.4. Doğrusöz Gazetesi

İlk sayısı 19 Mayıs 1937 tarihinde çıkan gazetenin sahibi ve başyazarı Hüsnü Açıksöz'dür. Yayın müdürü İzzet Okay olan *Doğrusöz* gazetesinin yazı işlerinden sorumlu müdür ise Ağâh Çetin'dir (Baş, 2009).

Hüsnü Açıksöz, uzun soluklu bir gazete olan *Doğrusöz* gazetesinin çıkış amacı ve yayın politikasını ilk sayısı olan 19 Mayıs 1937'de, Kurtuluş savaşı sırasında çekilen sıkıntılardan bahsederek yayın politikasını açıklamıştır. Bu açıklamaya göre, gazetenin yayın çizgisi Atatürk'ün yolunda yürümek ve onun amaçlarına hizmet etmek olduğu belirtilmiştir (Turgut, 2009). Elde edilen bilgiler ve tahminlere göre, gazetenin son sayısı olarak 1975 yılında yayımlanan 6980 sayılı gazete olduğu bildirilmiştir (Baş, 2009). Bu bilgiler ışığında gazetenin son sayısına ait net bir bilgi yer almamakla birlikte, 1975 yılının kabul edildiği görülmektedir.

3. Kastamonu'daki Türk Halk Müziği Âşıklık Geleneği

Âşıklık geleneği, kültürlerin birçok unsurlarını bünyesinde barındıran kendine ait özellikleri olan ve çalış teknikleri ile birlikte usta çırak ilişkisine dayanan bir yapıya sahiptir. Türk müziği kültürünün önemli yapı taşlarından olan âşıklar, ozan ismi ile de anılmaktadır. Türk kültürünün en önemli taşıyıcısı ve aktarıcısı olan bu kültür günümüz halk müziği kaynak eserlerinin, repertuarının ve nazariyesinin oluşmasında çok büyük katkılar sunmuştur.

Türk halk müziğinde bilindiği üzere sosyal ve doğal olaylar, sevgi, hasret, keder gibi birçok duygu durumu, dini ve din dışı olaylar gibi birçok konu ezgilere yansımıştır. Geniş bir coğrafyaya yayılan Türkler, farklı toplumlar ve kültürlerle etkileşimleri sonucu kendi kültürlerini oluşturmuş ve "kopuz" adı verilen Türk sazı farklı topluluklarda da görülmeye

başlamıştır. Halk müziğinin konu çeşitliliği, ezgileri ve ses genişliğindeki zenginliği ise çalgılara da yansımıştır. Günümüz Türk halk müziği çalgıları telli, ritimli ve nefesli çalgılar olarak karşımıza çıkmaktadır (Emnalar, 1998). Fakat bu fikre Erdener (2015) yaptığı çalışma da tarihi kaynaklarda kopuz çalan ozanların olmadığı gerekçesi ile karşı çıkmıştır. Buna benzer çalışmalar yine mevcuttur. Türk halk müziğine büyük katkıları ile ön plana çıkan ozan veya âşıklar gezgin oldukları için gittikleri her yörenin kültürel öğelerini kazanmanın yanı sıra her daim yanlarında taşımış, halkın duygu ve düşüncelerinin aktarıcıları olmuş ve diğer yörelere de bunu taşımışlardır. Hatta varyant türkülerin doğuşu da bu gezgin kültürün bir meyvesi olmuştur. “Sözleri daha önce bilinen bir türkünün değişik bir ezgi ile yine bilinen farklı bir ezginin farklı bir “söz kalıbı, ritim, usul yapısı” ile ya da aynı türkünün farklı bir “ritim ve usul” ile ortaya çıkmasına varyasyonlu türküler denir” (Oral, 2000: 22).

Kastamonu’da âşık edebiyatına ve geleneğe katkı sağlayan fakat haklarında fazla kaynak bulunamayan pek çok âşık yer almaktadır. 19 ve 20. yy.’da Kastamonu’da yetişen âşıklar şunlardır: Âşık Kemali, Âşık Meydani, Yorgansız Hakkı Çavuş, İhsan Ozanoğlu, Ahmet, Ahmet Keskin, Akkaftan, Bezli, Bezmî, Celâlî, Çeşmî, Emmî, Fenâî, Kadri, Kör Hasan, Lütfî, Mefharî, Meftûnî, Mehmet Nabî, Mestî, Micmerî, Mümin Meydânî, Rahmî, Sabrî, Zahmî, Zeynep Hatun, Zikrî vd. (Yücel, 1993’den Aktaran; Yakıcı, 2003). Bu âşıklardan eserleri aracılığıyla daha çok tanınan ve bilinenleri Âşık Kemali, Âşık Meydani, Yorgansız Hakkı Çavuş ve İhsan Ozanoğlu’dur.

3.1. Âşık Kemali

Babası Kastamonu kalesi sipahilerinden olan Âşık Kemali, 1821 yılında Kastamonu’da doğmuştur. Asıl adı Mustafa olan Kemali, babasının sipahilik yaptığı süre boyunca kaledeki evlerinde yaşamış ve Yarabci denilen mektebe ve ardından Merdiye medresesine gitmiştir. 2. Mahmut zamanında sipahi ocaklarının kaldırılması ile Cebrail mahallesine taşınmış ve babasının asıl mesleği olan bakırcılığa başlaması ile de medrese eğitimini yarıda bırakarak bakırcılığa başlamıştır (Türkmen, 2003).

Yaşadığı dönemde yöreye çeşitli bölgelerden gelen Emrah ve Dertli gibi âşıkların etkisi altında kalarak âşıklığa başladığı bilinmektedir. Katılmış olduğu âşık meclislerinden etkilenerek saz çalmaya başlayan Kemali, 17-18 yaşlarında baba mesleğini bırakarak, Erzurumlu Emrah tarafından usta-çırak ilişkisi içinde yetişmiş ve zaman içerisinde tanınan bir halk şairi olmuştur (Atlı, 2014). Âşık Kemali, kendine özel üslup ve tarzıyla çırak yetiştiren ve Emrah’ın kurucusu olduğu bilinen Emrah koluna bağlıdır. 12 telli çöğür çalmış ve usta olduktan sonra da Kastamonu’nun son saz şairi kabul edilen Âşık Fevzi gibi çıraklar yetiştirmiştir (Türkmen, 2003). Erzurumlu Emrah ve Dertli’den etkilenen Kemali, Nedimi ve Fuzuli gibi birçok saray yani divan edebiyatı şairlerinin de etkisinde kalmıştır (Yaman, 1935).

Çeşitli yöreleri gezmiş ve şairlerle tanışmıştır. Türkmen’e (2003)göre; yaşadığı çağın Zileli Ceyhuni, Nurî Kayserili Rüştü ve Ispartalı Seydi gibi ünlü şairleri ile tanışıp, sohbetler yapmıştır. Gezdiği yöreler arasında yer alan Çankırı ilinde, Kemali’ye ait olan eserler yaşatılmaktadır. “Bilhassa, Çankırılılar Kemaliyi çok seviyorlardı. Bugün bile, Çankırı da yaşamakta olan şiirleri vardır” (Yaman, 1935:9).

Memleketi olan Kastamonu’ya döndüğünde, kahvede yapılan âşık fasıllarında yer almıştır. Âşık Meydanî ve Erzurumlu Emrah gibi âşıklarla saz çaldığı da söylenmektedir. “...Tekke altındaki kahvede Âşık Meydanî ile saz çalıp şiir söyler. Bu fasıllar sırasında Emrah’la saz çaldığı rivayet edilir” (Türkmen, 2003:151). Ilgazlı Naili’ye mahlas verdiği ve Âşık Fevzi’ye ustalık yaptığı da söylenmektedir (Tan, 2015).

Yaşadığı zaman diliminde birçok şair ile tanışan ve çırak yetiştiren Kemali, Kastamonu yöresi âşıklık geleneğinde öne çıkan isimlerden biri olmuştur.

3.2. Âşık Meydanı

Medrese eğitimi alan halk şairi, 1815- 1897 yıllarında Kastamonu'da yetişmiştir. Gerçek adının Hüseyin olduğu söylenen Meydanî, Âşık Kemali gibi yöreye gelen Erzurumlu Âşık Emrah tarafından, usta-çırak ilişkisi ile yetiştirilmiştir. Abdülaziz tarafından, Saray Meydan Şairi olarak adlandırıldığı da söylenmektedir (T. C. Kastamonu Valiliği, 2018).

Saz ve söz meclislerine katılan Meydanî, Dertli tarafından İstanbul'da yönetilen ve Tavuk pazarındaki bir kahvede yapılan âşık meclisinde yer almıştır (Ozanoğlu, 1960; Yakıcı, 2003).

3.3. Yorgansız Hakkı Çavuş

Gerçek adı Hakkı Bayraktar olan Yorgansız, Kastamonu'da 1895 yılında doğmuştur. Babası, kasaplık mesleğini yapan Hüseyin Efendi annesi ise, Cemile Hanım'dır. Dedesinin, Abdülaziz'in bayraktarlığını yapmasından dolayı Bayraktar soyadını aldığı bilinmektedir. Ailesinde şiir yazma kabiliyetine sahip insanların olması, onun yetişmesine etken olmuş ve şair yönünün gelişmesine katkı sağlamıştır. Yorgansız Hakkı Çavuş'un, saz çalma ve şiir yeteneğinin ailesinden geldiği söylenmektedir. Ayrıca Ozanoğlu'nun ifadelerinde ise, doğaçlama şiirler söyleyebilecek ve fasıl yapabilecek kadar kuvvetli ezbere sahiptir (Eski, 1975).

Lise eğitimi gören Yorgansız, saz şairi ve hat sanatında önemli bir isim olan Mustafa Nami'den sülüs ve nesih dersleri almıştır. Âşık Fevzi gibi ustaları örnek ve İlgazlı Naili'den de izin alarak âşıklığa başlamıştır. Hakkı Bayraktar, yaşadığı süre zarfında birçok şehir gezmiş ve gezdiği şehirlerde âşıklarla tanışma fırsatı bulmuştur. Tanıştığı saz şairleri ise ona ilham olmuştur. Âşık yarışmalarında, yenilmeyen bir âşık olarak adından söz ettirmeyi başarmıştır (Çelenligil, 1959).

Devrinin ünlü saz şairlerinden dersler alarak kendi gelişmesini ve yeteneğini her geçen gün daha da ileriye taşıyan Yorgansız, Kastamonu yöresi âşıklık geleneğinin önemli temsilcileri arasında yer almıştır. "Sanatında Âşık Dertli. Erzurumlu Emrah. Tokatlı Nuri ve Âşık Meydanî'nin etkileri görülmektedir. Âşık Dertli koluna bağlıdır. Bu yüzden, bir şehir âşığı olarak hem aruz hem de hece ölçüsüyle şiirler söylemiştir. Karşılaşmalarında da çok başarılı olmuştur" (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2023).

Askerlik görevi nedeniyle 1. Dünya savaşına katılan Yorgansız, küçük yaşlarda çalmaya başladığı sazını bu sebepten geliştirememiştir. Farklı cephelerde yer alarak, İngilizler tarafından tutsak edilmiş ve gazi olarak Kastamonu'ya dönmüştür. Milli Mücadele döneminde tekrardan savaşa giderek, cephede yer almıştır (Küçükbasmacı, 2014). Vatan sevgisi sazından daha ağır basmıştır. Milli mücadele yıllarında göstermiş olduğu kahramanlık öyküsü de onun vatanına ve milletine bağlı bir kişi olduğunu göstermektedir. Yorgansız'a, Hakkı Çavuş diye hitap edilmesinin sebebi ise Kurtuluş savaşından sonra memleketi olan Kastamonu'ya, gazilik onuru ve çavuşluk rütbesi ile dönmesinden kaynaklıdır (Eski, 1975).

3.4. İhsan Ozanoğlu

Babası, Kastamonu yöresinin ünlü mevlithanlarından olan Ozanoğlu, 15 Nisan 1907 tarihinde Honsalar mahallesinde dünyaya gelmiştir. Annesi Emine Hanım, yaşanan dönemin değerli insanlarından. Babası Aşıkoğlu Ahmet ise, Ozanoğlu 3 yaşında iken vefat etmiştir (Korkmaz, 2019).

Ozanoğlu'nun eğitim ve öğretim hayatı Nasrullah mektebi ile başlamıştır. 1928 yılında İstanbul öğretmen okulunu bitirerek, Kastamonu'da öğretmenlik görevine başlamıştır. Meslek hayatı boyunca sadece öğretmenlik mesleği ile kalmayan Ozanoğlu 1946 yılından, 1963 yılına kadar Kastamonu İl Halk kütüphanesi müdürlüğünü de yapmıştır (Küçükbasmacı, 2021). Ozanoğlu'nun, gazete yazarlığı yaptığı da bilinmektedir. Kastamonu basınında yer alan *Açıksöz*, *Yenises*, *Kastamonu* ve *Doğrusöz* gibi birçok yerel gazetede yazarlık yaptığı söylenmektedir (Zengin, 2000).

Edebi ve musiki yönünü annesi Emine Hanımdan alan Ozanoğlu, küçük yaşlarda annesinin destan ve türküleri ile yetişmiş, şiirlerle tanışmıştır. Annesinden koşma ve semai türlerinin detay ve inceliklerini öğrenen Ozanoğlu, âşık edebiyatına dair kitaplar okumaya da başlamıştır (Ozanoğlu, 2017). Ailesinde, Âşık Bayraktar ve Âşık Mehmet gibi de edebi yönü kuvvetli olan saz şairlerinin yer alması, onun küçük yaşlarda âşık yönünün kuvvetlenmesini sağlamıştır. 12 yaşında ilk şiirini yazan Ozanoğlu, saz çalmaya da başlamıştır (Aktaş, 2009; Değer, 2020).

Nefesli sazlar dışında tüm çalgı aletlerini öğrenen Ozanoğlu, Azerbaycanlı bir ustadan da tar, komşusu olan Serkiz Usta'dan da keman çalmayı öğrenmiştir. Ud dersini Necmettin Rifat'tan alan Ozanoğlu, öğretmenlik mesleği yaptığı dönemlerde, keman ve mandolin dersleri vermiştir. Uzun bir süre tanbur çaldığı da bildirilmiştir (Ozanoğlu, 2017). İhsan Ozanoğlu, Kastamonu âşıklık geleneğinin önemli ve son temsilcilerindedir. Âşıklar ile yapmış olduğu atışmalar, yöre âşıklık geleneğinin canlanmasına ışık tutmuştur.

İhsan Ozanoğlu, yaşadığı süre zarfında farklı yerlerde görev almış ve birtakım unvanlar elde etmiştir. Kastamonu halkevinde Behçet Kemal Çağlar tarafından yönetilen âşıklar toplantısında "Usta âşık" ilan edilen Ozanoğlu, 1975 yılında ise 10. Âşıklar bayramı jürisinde yer alarak "Âşıkların babası" unvanı almıştır (Zengin, 2000). Almış olduğu bu unvanlar bile âşıklık yönünün ne kadar güçlü olduğunu göstermektedir.

Çanakkale türküsü başta olmak üzere Ankara radyosunda 85, Devlet konservatuarında ise 135 derlemesi bulunmaktadır (Ozanoğlu, 2001). Ankara radyosu repertuarına ise, Çanakkale savaşının Türk tarihi için önemine vurgu yapan ve insanların yüreklerine işleyen Çanakkale Türküsü, 1948 yılında Ozanoğlu tarafından kazandırılmıştır (Tan, 2009).

Kastamonu kültürüne ve âşıklık geleneğine büyük katkıları ile bilinen Ozanoğlu, 13 Şubat 1981 yılında vefat etmiş ve Kastamonu Duruçay köyüne defnedilmiştir (Değer, 2020).

4. Yöntem

4.1. Araştırmanın Modeli

Kastamonu yerel basınında bulunan *Kastamonu* gazetesine ait 1932-1980 yılları arasında âşıklık geleneği ile ilgili yazıların ve faaliyet durumlarının incelenmesi ve tahlil edilmesi için yürütülen çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Nitel araştırma, "gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma" olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008; Karataş, 2015: 63).

4.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Kastamonu'daki yerel basın yayın organları oluşturmaktadır. Örneklemine ise, *Kastamonu* gazetesi 1932-1980 yılları arasında yayımlanan âşıklık geleneği ile ilgili yazılar, haberler ve şiirler oluşturmaktadır. Bunun nedeni ise, uzun soluklu bir

gazete olması ve Kastamonu merkez kütüphane arşivinde bulunan yayınlarının ulaşılabilirliğinin dikkate alınmış olmasıdır.

4.3. Verilerin Toplanması

Sürelî yayın incelemesi için Kastamonu Merkez İl Halk kütüphanesinden gerekli izinler alınmış ve gazeteden elde edilen yazı, haber ve şiirlere doküman incelemesi yapılmıştır.

4.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilere betimsel ve içerik analizi yapılmıştır. Toplanan verilere yardımcı olacak kavramlar ve ilişkilere içerik analizi ile ulaşılmaktadır. Betimsel analiz ile yorumlanan ve özetlenen verilere içerik analizi ile detaylı işlem yapılır ve yeni kavramlara ulaşılır (Karataş, 2015).

Betimsel içerik analizlerinde kod havuzunun oluşturulması, kodlara uygun tema/kategori yönteminin kullanılması gibi aşamalar vardır. Yapılan bu çalışmada, 1932-1980 arası gazetelerde sadece âşıklık geleneği ile ilgili inceleme yapılacağından dolayı kod, kategori, tema sınıflandırmaları yapılmamış; sadece ana kod olarak belirlenen âşıklık geleneği üzerinden içerik analizi yapılmıştır. İlgili yayınlardan tespit edilen haberlerde de genel olarak konu içeriğinden bahsedilmiştir.

5. Bulgular

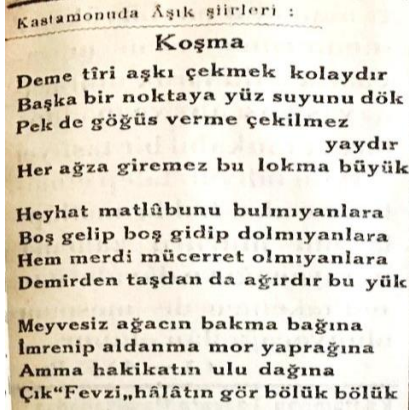
Yapılan çalışmada, Kastamonu yerel basınında bulunan 1932-1980 arası *Kastamonu* gazetesinin yayınları incelenmiş, âşıklık-ozanlık geleneğine ait haberlere ulaşılmıştır. İnceleme sonucunda 1 haber, 8 köşe yazısı, 6 şiir çalışmasına rastlanmıştır. Bulunan şiirlerde genellikle sevda teması işlenmiştir. Köşe yazılarında ise âşıkların hayatlarını konu alan yazıların ağırlıkta olduğu tespit edilmiştir.

Ulaşılan bulgulara ait tablo ve gazete verileri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. *Kastamonu* (1932- 1980) Gazetesi Âşıklık Geleneği Dağılımları

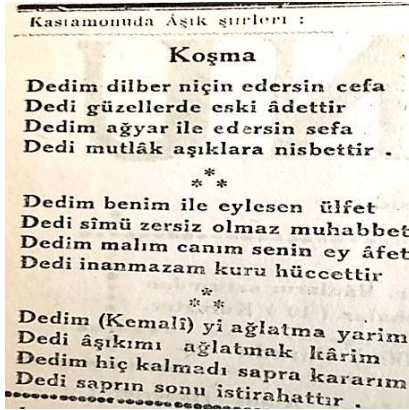
<i>Kastamonu gazetesi</i>	Yayın sayısı
Haber	1
Köşe yazısı	8
Şiir	6
Toplam	15

48 yıllık yayın süreci incelenen gazetede, âşıklık geleneği ile ilgili yazıların, haberlerin ve şiirlerin azlığı dikkat çekmektedir. Cumhuriyet sonrası değişimin halk kültüründeki farklı yönelmeleri de destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir.

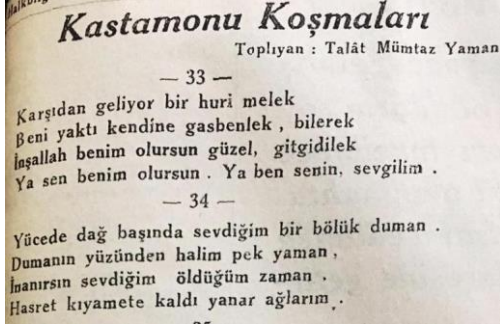
Resim 1. (Anonim, 1932:3).

Resim 1’ de görüldüğü gibi Kastamonu gazetesinde, âşık şiirlerine yer verilmiştir. Son dörtlükten de anlaşılacağı üzere bu şiirin Âşık Fevzi’ye ait olduğu düşünülmektedir. Koşma türünde yazılan bu eser incelendiğinde, seveda temasına ağırlık verildiği görülmektedir. Aşk acısı çekmenin herkesin harcı olmadığını, bunun demirden ve taştan daha ağır bir yük olduğunu fakat kendisinin bu güce sahip olduğunu anlatmak istemiştir. Dörtlük kıta nazım şekli ile yazılan bu koşma örneği edebi türe uygun olarak 6+5 hece birimi ile yazılmıştır. Kafiye şekli abab, cccb, dddb şeklindedir.

Resim 2. (Anonim, 1932:2).

Resim 2’de görülen şiir, Kastamonu gazetesinde Koşma türünde verilen eserlerin devamını oluşturmaktadır. Dizelerden anlaşıldığı üzere, bu şiiri Kemali yazmıştır. Her şeyini vermeye razı olduğu ve sevdiği kişinin kendisine bile isteyerek cefa çektirmesinden şikâyet etmiştir. Ağlamaya, sabrının bile kalmadığını dile getirmiştir. 11’li hece ölçüsü ile yazılmış olan eser dörtlük kıta nazım şekli ile yazılmıştır. Edebiyattaki koşmaya uygun olarak (genelde 6+5 veya 4+3) 6+5 olarak yazılmıştır. Kafiye şekli abab cccb dddb şeklindedir.

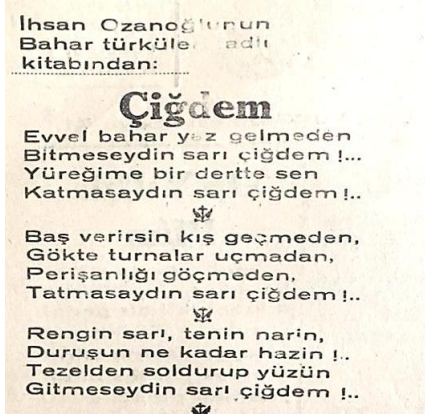
Resim 3. (Yaman, 1935:3).

Resim 3’de görüldüğü gibi Talat Mümtaz Yaman, Kastamonu Âşık koşmalarını toplayarak Kastamonu gazetesinde okuyuculara aktarmıştır. Toplamış olduğu koşmalar, sevda temasına yöneliktir. 33’üncü kıtada, sevdiğinin kendisine âşık olmasını kasten sağladığını söyleyerek, kavuşmaya dair umudunu kaybetmemiş ve bir gün bu birlikteliğin gerçekleşeceğine olan inancını dile getirmiştir. 34’üncü kıtada ise, aşkına inanmayan sevgilisine sitem ederek, kendisinin bu aşkla yanarak öleceğini ve kıyamet gününde hasretin sona ereceğini söylemektedir. Dörtlük kıta nazım şekli ile yazılmıştır. Kafiye şekli aaab, cccb biçimindedir. Kıtalar 6+5 hece ölçüsü ile yazılmıştır. Fakat bazı mısralarda hece ölçüsünün dışına çıkılarak taşmaların yaşandığı da görülmektedir.

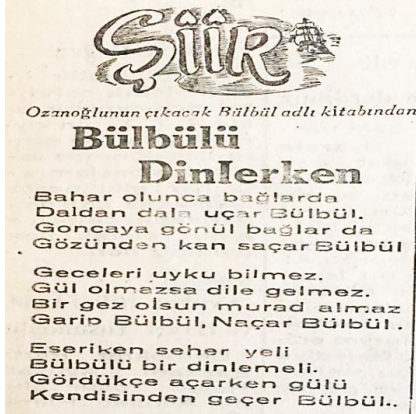
Resim 4. (Yaman, 1935:2).

Resim 4’e göre, Talat Mümtaz Yaman tarafından kaleme alınan köşe yazısında âşık Kemalî’nin hayatı ve eserlerinden bahsetmiş olsa da genel olarak âşıklık geleneğinin son bulmasının kültürel anlamda bir zayıflama olduğundan yakınmıştır.

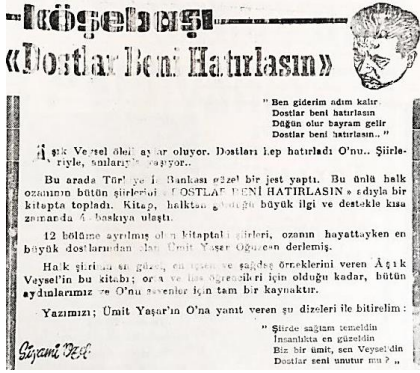
Resim 5. (Ozanoğlu, 1946:2).

Resim 5’de Ihsan Ozanoğlu’nun, Kastamonu gazetesinde “Bahar türküleri” adlı kitabından, “çiğdem” adlı eserine yer verilmiştir. Ozanoğlu dizelerinde, sevgiliyi ilkbahar ve sonbahar aylarında açan, baharın geldiğini müjdeleyen çiğdem adlı bitkiye benzetmiştir. Edebi anlamda dörtlük kıta nazım şekli ile yazılmış olan bu eser nazım biçimi olarak 8’li hece ölçüsü ile yazılmıştır. Abab, cccb, dddb şeklinde kafiye yapısı vardır.

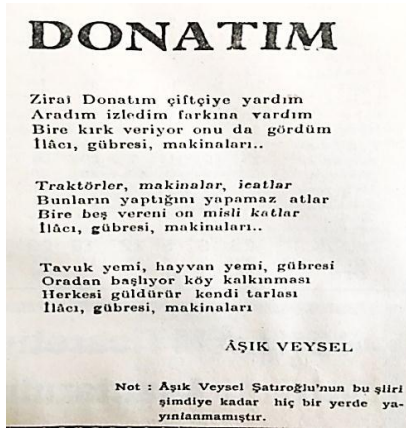
Resim 6. (Ozanoğlu, 1947:2).

Resim 6’ya göre, Ozanoğlu’nun 1947 yılında çıkaracağı Bülbül adlı kitabında yer alan eseri, Kastamonu gazetesinde okuyuculara sunulmuştur. Ozanoğlu, Türk edebiyatı ve kültüründe yaygın olarak kullanılan sevgiliyi güle, sevgili için her şeyini feda edebilecek aşığı ise bülbüle benzeten betimlemeden yola çıkarak bu eseri kaleme almıştır. 8’li hece ölçüsü ile yazılmıştır ve mani türündedir. Kafiye şekli ababa, cccb, dddb’dir.

Resim 7. (Özel, 1974:1).

Resim 7’de Kastamonu gazetesinde, Siyami Özel tarafından kaleme alınan köşe yazısı yer almaktadır. Yazısında, Âşık Veysel’in sazıyla ve şiirleriyle hala yaşadığını dile getirmiştir. Türkiye İş Bankası tarafından, ünlü halk ozanının bütün şiirlerinin “Dostlar Beni Hatırlasın” adıyla bir kitapta toplandığı ve halk tarafından ilgi gördüğü dile getirilmiştir. Kitapta toplanan bu eserlerin derlemesini ise, Ümit Yaşar Oğuzcan’ın yaptığı bilgisi yer almaktadır. Köşe yazılarında da âşıklık geleneği ile ilgili yazıların yazıldığı görülmüş olup, kültürel devamlılık açısından ozanlık geleneğinin bir nebze de olsa takibinin yapıldığı düşünülmektedir.

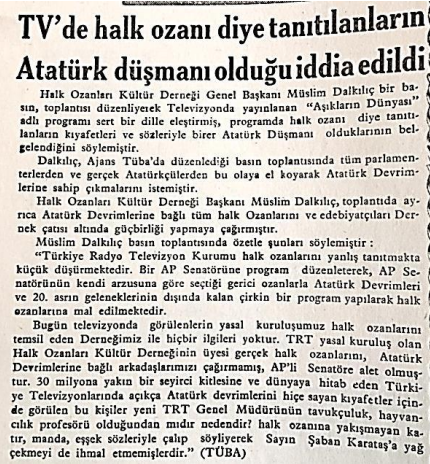
Resim 8. (Şatıroğlu, 1975:1).

Resim 8’e göre, Âşık Veysel’in 1975 yılına kadar hiçbir yerde yayımlanmayan “Donatım” adlı şiirini, ilk defa Kastamonu gazetesi yayımlamıştır. Âşık Veysel dizelerinde, çiftçiye yapılan ziraat yardımlarından ve köy kalkınmasından bahsetmiştir. Tarımda kullanılan ilaç ve gübreye de değinerek, sanayileşmenin tarımdaki önemine vurgu yapmıştır. Eser, dörtlük kıta nazım şekli ile yazılmıştır. 6+5=11’li hece ölçüsü kullanılmıştır.

Resim 9. (Sağlar, 1976:1-4).

Resim 9'da Eşref Sağlar tarafından, Kastamonu gazetesinde halk ozanlarını konu edinen köşe yazısı yer almaktadır. Yazısında, Mahalle komşusu olan Güzel Mehmet'in her gün mahalledeki insanlara on iki telli sazıyla güzel zamanlar yaşattığı, aynı zamanda yine aynı mahallede yaşayan halk ozanı Topal Hakkı ile sazlarıyla yarıştıklarından bahsetmiştir. 55-60 yıl öncesinde yaşanan bu halk ozanları yarışmaları şimdilerde rastlanmamakta ve geleneklerimizin yaşatılması gerekmektedir.

Resim 10. (Anonim, 1976:1-4).

Resim 10'da Kastamonu gazetesinde görülen habere göre, TV'de tanıtılan halk ozanlarının Atatürk düşmanı olduğu iddiası yer almaktadır. Dönemin siyasi rüzgârlarının halk ozanları dernekleri tarafından yapılan programlara yansıtılmıştır.

Resim 11. (Yahyaoğlu, 1977:1-4).

Resim 11'de, Kastamonu gazetesinde Abdullah Yahyaoğlu tarafından kaleme alınan yazı yer almaktadır. Yazısında, Yorgansız Hakkı'nın Kastamonu'nun ünlü saz şairlerinden olduğunu, Kastamonu'da Yorgansız Hakkı gibi birçok meşhur insan yetiştiğini aktarmıştır. Eski günlerdeki gibi geleneğin tekrardan canlanması için bir şeyler yapılması gerektiğini de dile getirmiştir. Tevafuk ile Yorgansız Hakkı'ya ait bir 3 mısralı şiiri ile karşılaşan Abdullah Yahyaoğlu, Yorgansız Hakkı'nın edebiyattaki emsalsiz, derin edebi kişiliğinden bahsetmiştir. Burada okuyucunun dikkati, Yorgansız Hakkı'nın sert sözleri değil, edebi derinliğine çekilmiştir. Şiiri, aaaa kafiye yapısındadır. 8+7=15'li hece ölçüsü ile yazılmıştır.

Git, Yarın Gel !.

Bekliyordum, odacılar müdürün
İşi vardır, git yarın gel dediler
Ertesi gün oldu gittim, yanında
Eşi vardır, git yarın gel dediler.

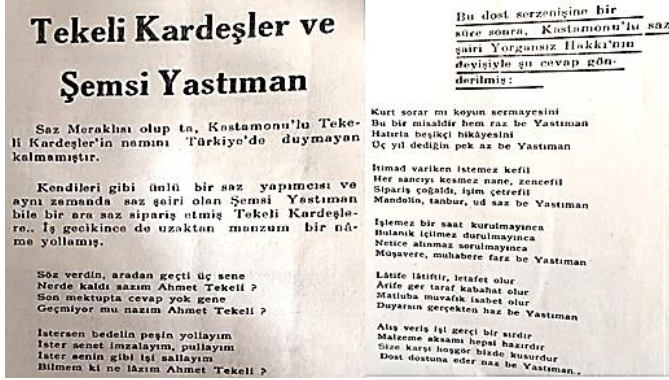
Şu zalim işsizlik yaman mı yaman
Neylersin, eloğlu tanımaz aman
Saat onbir, beyin her gün bu zaman
Duşu vardır, git yarın gel dediler..

İhsaniyem, herif rahat yerinde
Ne bilirsin ki yaram vardır derinde
İnanmadım, bana bir seferinde
Çişi vardır, git yarın gel dediler..

AŞIK İHSANI

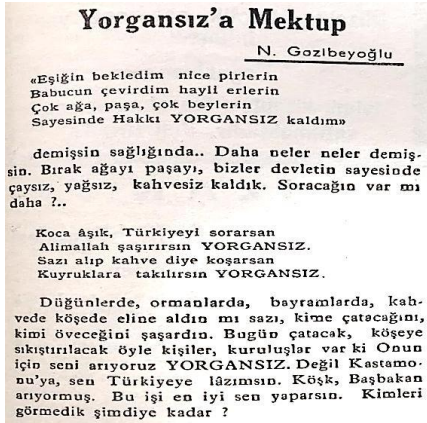
Resim 12. (Sırlioğlu, 1977:4).

Resim 12'de görüldüğü gibi, Kastamonu gazetesinde Âşık İhsani'ye ait şiir yer almaktadır. Âşık İhsani tarafından kaleme alınan şiir, işsizlik sorununu konu edinmektedir. Dizelerinde, insanların üst düzeyde görev yapan yetkililerle görüşebilmek için günlerce, belki de haftalar boyunca oyalandığını söyleyerek bu konuda serzenişte bulunmuştur. 3 kıtadan oluşmaktadır. 11'li hece ölçüsü ile yazılmış olup abcb, dddb, eeb kafiye şeklindedir.

Resim 13. (Anonim, 1978:4).

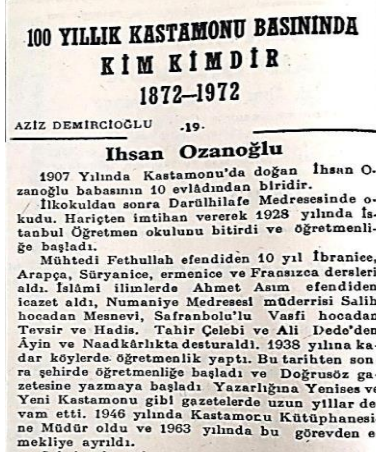
Resim 13'de görülen yazıda, Yorgansız Hakkı'ya ait deyişe rastlanmıştır. Şemsi Yastıman'ın Kastamonu'da ünlü saz ustası olan Ahmet Tekeli'ye saz siparişi verdiği fakat bu sipariş 3 yıl bir süre zarfını geçince Tekeli kardeşlere manzum bir nağme gönderdiği bilgisi vardır. Bu nağmeye cevap olarak ise Tekeli'nin, Yorgansız Hakkı'ya ait bir deyişle karşılık verdiği de görülmektedir. Deyişte, işlerinin çok olmasından dolayı siparişin uzun sürdüğünü ve güven olduktan sonra bu serzenişin yersiz olduğunu ifade etmektedir. 2 dörtlükle yazılmış olan deyişle şikâyet dile getirilmiş, 5 dörtlük kıta ile cevap verilmiştir. Nezaket ve kibarlıkla işin tamamlanması için müsaade istenmiştir. 2 deyişte de isteklerin dile getirilmesi gayet naif ve üslubun oldukça kibar olduğu görülmüştür.

Resim 14. (Gazibeyoğlu, 1979:1).

Resim 14'de, işsizlik sorunun yaşandığı dönemde köşeye sıkıştırılacak o kadar insan olduğunu dile getirerek, Yorgansız Hakkı'yı öven bir yazı örneği yer almaktadır. Türkiye'de, Yorgansız gibi kimi övüp, kimi sıkıştıracağını bilen bir insana ihtiyaç duyulduğunu aktardığı görülmektedir. Hakkı Yorgansız'ın sağlığında birçok insanı köşeye sıkıştırdığını söyleyerek, onu minnetle anmıştır. Metinde 2 şiir vardır. Bunların ilki 11'li hece ölçüsü ile yazılmıştır. Aaab kafiye yapısındadır. İkinci şiirde birincinin devamı niteliğindedir ve 11'li hece ölçüsü ile yazılmıştır. Cbbb kafiye yapısındadır.

Resim 15. (Demircioğlu, 1980:4).

Resim 15’de görüldüğü gibi, Ozanoğlu’nu konu edinen köşe yazısı yer almaktadır. Yazısında, Kastamonu âşıklarından olan İhsan Ozanoğlu’nun hayatından bahsederek, öğretmenlik mesleği yaptığı zamanlarda *Doğrusöz*, *Yenises* ve *Yeni Kastamonu* gazetelerinde de yazarlığa başladığını aktarmıştır. Kastamonu kütüphanesinde müdürlük görevini de yaptıktan sonra emekliye ayrıldığını ifade etmiştir. Bilimsel bilgilerden ziyade, analiz edilebilecek verilerin bulunmadığı bu metinde, İhsan Ozanoğlu’na ait bibliyografik bilgiler verilmiştir.

6. Tartışma

Şenel (1992) yapmış olduğu “Kastamonu Yöresi Âşık Musikisi Tür Ve Biçimleri” adlı sanatta yeterlilik çalışmasında, yörede bulunan âşıklık geleneği fasıllarındaki türleri ve özellikleri tespit ederek, Kastamonu yöresinde kullanılan türlerin, özel kalıplardaki ezgilerden oluştuğunu ve yöresel ağız kullanımlarının yaygın olarak kullanıldığını saptamıştır. Yapılan bu çalışma, Kastamonu yöresinde kullanılan ağız özelliklerini ve yörede yapılan fasılların ortaya çıkarılması açısından önemli bilgiler içermektedir. Kastamonu yöresi âşıklık geleneği fasıllarındaki türlerin tespitinin yapılması ve özelliklerinin belirlenmesi, yörede kullanılan kalıpların ortaya çıkarılmasını kolaylaştıracaktır.

Araştırma kapsamında, Kastamonu’da yaşayan âşıklarda Erzurumlu Emrah ve Derdli’nin etkileri görülmüştür. Yakıcı (2003), “Türk Âşıklık Geleneği İçinde Kastamonu’nun Yeri ve Önemi” adlı makalesinde, Kastamonu’da yetişen âşıklar ve gelenek için Erzurumlu Âşık Emrah ve Derdli’nin etkilerinin görüldüğünü saptamıştır. Âşıklara ait bütün dergi ve şiirlerin gün yüzüne çıkarılması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Yapılan bu çalışma, Kastamonu yöresinde kullanılan ağız özelliklerini ve yörede yapılan fasılların ortaya çıkarılması açısından önemli bilgiler içermektedir.

Tan (2015) “Kastamonulu Âşık Kemali ve Bibliyografisi” adlı makalesinde, Kemali hakkında yapılan yayınları saptamıştır. Yapılan bu çalışmanın Âşık Kemali’ye ait eserlerin ulaşılabilirliğini sağlaması açısından önemli bilgiler içerir de, Kastamonu yöresinde yetişen âşığa ait çalışmaların az olduğu düşünülmektedir.

Yakıcı (2009), “Âşık İhsan Ozanoğlu ve Eserleri” üzerine yapmış olduğu çalışmasında, ona ait eserleri konularına göre sınıflandırmış, İhsan Ozanoğlu ile ilgili çalışmalara yer vermiş ve yapılan çalışmaların yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yapılan bu çalışma ile

İhsan Ozanoğlu'na ait eserlerin bölümlere ayrılarak incelenmesinin, eserlerin daha anlaşılabilir olmasını sağlayacağı öngörülmektedir.

Çekin (2016) “*Doğrusöz* Gazetesindeki Yazıları Çerçevesinde İhsan Ozanoğlu'nun Öne Çıkardığı Toplumsal Değerler” adlı bildirisinde, Ozanoğlu'nun, *Doğrusöz* gazetesinde toplumsal gelişime yönelik yazılar yazdığını saptamıştır. Ozanoğlu'nun sadece toplumsal değerleri konu alan yazıları ile sınırlı kalmayıp şiir, destan vb. gibi eserlerinin de incelenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Atlı (2014), “19. Yüzyılda Yaşamış Bektaşî Bir Aşık: Kastamonulu Âşık Kemali ve Yayınlanmamış Şiirleri” adlı çalışmasında, yayınlanmayan eserlerini içerik ve şekil bakımından tespit etmiştir. Şiirlerini, yoğunlukla tasavvufî olarak işlediği, hece ve aruz vezinlerini kullanarak eserler yazdığını saptamıştır. Yapılan bu çalışmanın sadece Âşık Kemali ile sınırlı kalmayıp, yörede yaşamış olan diğer âşık ve şiirlerinin de tespit edilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

Küçükbasmacı (2014), “Cephede Savaşmış Bir Âşık olarak Yorgansız Hakkı Çavuş'un Şiirlerinde Savaş” adlı bildirisinde, 1. Dünya savaşı ve Kurtuluş savaşına katılan Yorgansız'ın şiirlerinde savaşa dair izler ve eleştirileri saptamıştır. Yorgansız Hakkı'nın savaş öncesinde kaleme almış olduğu şiirlerinin de incelenmesi gerekmektedir.

Korkmaz (2019), “İhsan Ozanoğlu Halk Dilinden Filolojik Notlar” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, Ozanoğlu'nun eserlerinde bulunan söz varlıklarını tespit etmiştir. Ozanoğlu'nun sözlüğündeki isimleri yapısına ve anlamlarına göre sınıflandırmıştır. Yapılan bu çalışma dil bilimi alanında önemli bilgiler içermektedir. Ozanoğlu'nun derleme çalışmalarında bir araç olarak kullandığı sazı hakkında müzikal bilgiler içeren çalışmalarında yapılması gerekmektedir.

Yapılan araştırmalar kapsamında, yörede sürdürülen âşıklık geleneği faaliyetleri ile ilişkili çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda, yapılan çalışmanın alana katkı sağlayacağı ve özgün olduğu öngörülmektedir.

7.Sonuç ve Öneriler

Kastamonu, bulunduğu konum ve tarihi zenginlikleri bünyesinde barındırmasından dolayı önemli bir yöredir. Zamanla kültür merkezi konumuna gelmesi de yörede bulunan gelenek ve kültürün canlı kalmasını sağlamıştır. Kastamonu basın yayın organları ise iletişimi sağlama konusunda önemli bir rol almıştır.

Araştırma kapsamında Kastamonu yöresinde faaliyet gösteren Kastamonu gazetesi 48 yıl olmak üzere incelenerek şiir, köşe yazısı ve haber bulguları elde edilmiştir. Kastamonu gazetesinde 6 şiir, 8 köşe yazısı ve 1 habere rastlanmıştır. Gazetede sevda temasına yönelik koşmalar yer almış ve gazete yazarı tarafından Kastamonu koşmaları toparlanıp, okuyuculara sunulmuştur. Gazete yazarlarının, Âşık Kemali'ye ait çok fazla bilginin olmamasından yakınmaları da dikkat çekmektedir. İhsan Ozanoğlu'nun “Bahar” ve “Bülbül” adlı kitabından alınan şiirlere yer verilmiş, şiirlerin temasında sevgi ve baharın müjdelendiği görülmektedir. Uzun bir süre gazetede âşıklar ile ilgili ya da gelenekle ilgili haber, yazı, faaliyet durumlarının aktarılmasına ara verildiği gözlemlenmektedir. 1974 yılına gelindiğinde tekrardan gazetede bulgulara rastlanmıştır. Âşık Veysel ve Kastamonulu halk ozanlarının hayatını konu edinen yazılar karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca gazetede hiçbir yerde yayımlanmayan Âşık Veysel'e ait “Donatım” adlı eser okuyucularla buluşmuştur. Gazetede, Âşık İhsani'ye ait şiirlerde yer almaktadır. İhsani şiirlerinde, genellikle işsizlik ve toplumsal konulara değinmiştir.

Ele alınan araştırma kapsamında, Cumhuriyet dönemi sonrasındaki gazetelerin faaliyet durumları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, Cumhuriyet öncesi dönemde yayımlanan gazeteler incelenerek, âşıklık geleneğinin faaliyet durumlarını ortaya çıkaran çalışmaların yapılması bu geleneğin geçmişe ait kayıtlarının gün yüzüne çıkarılmasını sağlayacaktır. Ayrıca Cumhuriyet öncesi ve sonrasında yer alan basın yayın organları ele alınarak, bu gelenekle ilgili karşılaştırmalı olarak çalışmaların yapılması da, bu geleneğin Cumhuriyet öncesi ve sonrasına ait verilerin analiz edilmesine olanak sağlayacaktır. Yapılan bu çalışmaların kitap haline dönüştürülerek âşıklık geleneğindeki kaynaklara katkı sağlayacağı ön görülmektedir. Yapılan araştırma kapsamında, Âşık Meydanî'ye ait çalışmaların azlığı saptanmıştır. Cumhuriyet dönemi öncesinde yaşayan Meydanî'ye ait eserlerin gün yüzüne çıkarılması ve yöreye katkı sağlaması açısından bibliyografi çalışması ya da eserlerinin incelenmesi adına çalışmalar da yapılabilir.

Kaynakça

- ANONİM. (1932, 1 Mayıs). Kastamonuda âşık şiirleri: Koşma. *Kastamonu*, 3.
- ANONİM. (1932, 3 Mayıs). Kastamonuda Âşık Şiirleri: Koşma. *Kastamonu*, 2.
- ANONİM. (1976, 19 Nisan). TV’de halk ozanı diye tanıtılanların Atatürk düşmanı olduğu iddia edildi. *Kastamonu*, 1-4.
- ANONİM. (1978, 10 Şubat). Tekeli kardeşler ve Şemsi Yastıman. *Kastamonu*, 4.
- ATLI, S. (2014). 19. Yüzyılda yaşamış Bektâşi Bir Âşık: Kastamonulu Âşık Kemâli ve yayımlanmamış şiirleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(33): 7-20.
- BAŞ, N. (2009). *Kastamonu basını ve yazarlar (1950-2000)* [Yayımlanmamış bitirme tezi]. Kastamonu Üniversitesi.
- ÇEKİN, A. (2016, Mayıs, 7-11). *Doğrusöz gazetesindeki yazıları çerçevesinde İhsan Ozanoğlu’nun öne çıkardığı toplumsal değerler* [Sözlü Sunum]. III. Uluslararası Şeyh Şa’ban-I Veli Sempozyumu Bildirileri, Kastamonu, Türkiye.
- ÇELENLİGİL, M, N. (1959). *Kastamonu’nun Meşhur Saz Şairlerinden Ozanoğlu- Hakkı Taşlaşmaları*. İlham Matbaası.
- DEĞER, E. (2020). *İhsan Ozanoğlu ve halkbilimi alanındaki eserleri* [Yüksek lisans tezi]. Kastamonu Üniversitesi.
- DEMİRCİOĞLU, A. (1973). *100 Yıllık Kastamonu Basını 1872-1972*. Doğrusöz Matbaası.
- DEMİRCİOĞLU, A. (1980, 6 Ekim). 100 Yıllık Kastamonu basınında kim kimdir 1872-1972. *Kastamonu*, 4.
- ERDENER, Y. (2015). Saz kopuz’dan türemiş olamaz. *Folklor- Edebiyat Dergisi*, 21(81): 27-33.
- EMNALAR, A. (1998). *Tüm yönleriyle Türk halk müziği ve nazariyatı (1. Baskı)*. Ege Üniversitesi Basımevi.
- ESKİ, M. (1975). *Kastamonu halk şairi Aşık Yorgansız Hakkı Bayraktar*. Eroğlu Matbaası.
- ESKİ, M. (2012). Kent kültürünün oluşmasında basının görevi: Kastamonu örneği. *Dört öge*, (1): 141-152.
- GAZİBEYOĞLU, N. (1979, 23 Ekim). Yorgansız’a mektup. *Kastamonu*, 1.
- KARATAŞ, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1): 62-80.
- KORKMAZ, S, T. (2019). *İhsan Ozanoğlu halk dilinden filolojik notlar* [Yüksek lisans tezi]. Kastamonu Üniversitesi.
- KÖSEOĞLU, A. (2017). Erzurum yerel gazetelerinin haber içeriklerine yönelik bir inceleme. *Atatürk İletişim Dergisi*, (13): 149-164.
- KÜÇÜKBASMACI, G. (2014, Kasım, 13-14). *Cephede savaşmış bir âşık olarak Yorgansız Hakkı Çavuş’un şiirlerinde savaş* [Sözlü Sunum]. I. Uluslararası Türk Kültürü Araştırmaları Sempozyumu (TÜKAS 2014) Bildirileri, Nevşehir, Türkiye.
- KÜÇÜKBASMACI, G. (2021). Bir Kent İmgesi Oluşturma Örneği: İhsan Ozanoğlu. *Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 4(7): 1-24.

- ORAL, M. (2000). Türk Müziğinde Çatal (Varyant) Türküler [Yayımlanmamış Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- OZANOĞLU, İ. (1946, 9 Mart). Çiğdem. *Kastamonu*, 2.
- OZANOĞLU, İ. (1947, 4 Ağustos). Bülbülü dinlerken. *Kastamonu*, 2.
- OZANOĞLU, O. (2001, Mayıs, 21-23). *Bütün yönleriyle İhsan Ozanoğlu* [Sözlü Sunum]. Birinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri, Ankara, Türkiye.
- OZANOĞLU, O. (2017). *Kastamonu Destanı-Şiirlerle Kastamonu*. Şirket-i Mürettebiye.
- ÖZDEMİR, E. (2013). Âşık ve ozan kavramlarının günümüz Türkiye’inde müzikal ve edebi yönden tanımlanması. *Akademik Bakış Dergisi*, (34): 1-17.
- ÖZEL, S. (1974, 26 Kasım). Dostlar beni hatırlasın. *Kastamonu*, 1.
- SAĞLAR, E. (1976, 15 Nisan). Halk ozanları Güzel Mehmet-Topal Hakkı. *Kastamonu*, 1.
- SEVİNDİK, A. (2019). Âşıklık geleneğinin güncel durumu ve âşıklar üzerine bazı tespitler. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (47): 127-144.
- SIRLIOĞLU, İ. (16.08.1977). “Git, Yarın Gel!”, *Kastamonu*, 1.
- ŞATIROĞLU, V. (1975, 3 Nisan). Donatım. *Kastamonu*, 1.
- ŞENEL, S. (1992). *Kastamonu yöresi aşık musikisi tür ve biçimleri* [Sanatta yeterlilik tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- TAN, N. (2009, Şubat, 14). *İhsan Ozanoğlu’nun TRT THM repertuvarına kazandırdığı “Çanakkale Türküsü” üzerine yeni bilgiler, yeni iddialar* [Sözlü Sunum]. İhsan Ozanoğlu Sempozyumu Bildirileri, Ankara, Türkiye.
- TAN, N. (2015). Kastamonulu Âşık Kemali ve bibliyografisi. *Kültür Evreni Dergisi*, 6(23): 52-58.
- T. C. KASTAMONU VALİLİĞİ, (2018). *81 İlde Kültür ve Şehir Kastamonu (1. Baskı)*. Acarbasım.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2023). Aşık Yorgansız Hakkı Çavuş. <https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-94800/asik-yorgansiz-hakki-cavus.html> adresinden 29 Eylül 2023 tarihinde alınmıştır.
- TURGUT, E. (2009). *Kastamonu Basını ve Yazarlar (1923-1950)* [Yayımlanmamış bitirme tezi]. Kastamonu Üniversitesi.
- TÜRKMEN, F. (2003, Eylül, 18-20). *Yüzyıl Anadolu halk şiiri ve Kastamonulu Âşık Kemali* [Sözlü Sunum]. İkinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri, Ankara, Türkiye.
- UÇAK, O. ve ERKAL, A. (2018). Osmanlı’dan günümüze Türkiye’de yerel basının gelişim süreci. *Selçuk İletişim Dergisi*, 12(1): 92-122.
- YAHYAOĞLU, A. (1977, 18 Ocak). Hakkı yorgansız gabadayı- papyon. *Kastamonu*, 1.
- YAKICI, A. (2003). Türk Âşıklık geleneği içinde Kastamonu’nun yeri ve önemi. *Milli Folklor Dergisi*, 15(60): 165-169.

- YAKUPOĞLU, C. (2009, Şubat, 14). *Âşık İhsan Ozanoğlu ve eserleri üzerine yapılmış çalışmalar* [Sözlü Sunum]. İhsan Ozanoğlu Sempozyumu Bildirileri, Ankara, Türkiye.
- YAMAN, T, M. (1935). *Kastamonulu Âşık Kemalî Hayatı ve Eserleri*. Vilayet Matbaası.
- YAMAN, T, M. (1935, 25 Mart). Âşık Kemalî hayatı ve eserleri. *Kastamonu*, 2.
- YAMAN, T, M. (1935, 4 Şubat). Kastamonu koşmaları. *Kastamonu*, 2.
- ZENGİN, A. Y. (2000, Mayıs, 21-23). *Âşık İhsan Ozanoğlu üzerine düşünceler* [Sözlü Sunum]. Birinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri, Kastamonu, Türkiye.